

Not 49

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 22 oktober 2024 följande beslut (mål nr 2750-24).

Bakgrund

1. Regeringen beslutade den 8 februari 2024 att medge att Kiruna kommun får förvärva ett markområde på fastigheten Kiruna 1:1 i Kiruna kommun, Norrbottens län, i enlighet med kommunens ansökan. Av ansökan framgår att det finns ett behov av att förvärva mark för att uppföra ett nytt sjukhus.

Yrkanden m.m.

2. *Gabna sameby* ansöker om rättsprövning av regeringens beslut och yrkar att beslutet ska upphävas. Samebyn yrkar vidare inhibition. Som grund för ansökan anför samebyn att beslutet utgör en inskränkning av samebyns renskötselrätt och medför avsevärd olägenhet och skada på rennäringen.

Skälen för avgörandet

3. Enligt 1 § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut får en enskild ansöka om rättsprövning av sådana beslut av regeringen som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR).

4. Regeringens beslut rör en försäljning av mark ovanför odlingsgränsen inom Gabna samebys åretruntmarker. Överlåtelsen avser således mark där samebyn har renskötselrätt. Renskötselrätten påverkas dock inte av överlåtelsen i sig utan består även i förhållande till en ny markägare. Regeringsbeslutet kan därmed inte anses innefatta en prövning av samebyns renskötselrätt (jfr HFD 2011 not. 62).

5. Det har inte heller i övrigt kommit fram att regeringens beslut innefattar någon prövning av Gabna samebys civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i EKMR. Ansökan om rättsprövning ska därför avvisas.

6. Vid denna utgång föranleder inte yrkandet om inhibition någon åtgärd.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avvisar ansökan om rättsprövning.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten*, *Ståhl*, *Baran*, *von Essen* och *Medin*. Föredragande var justitiesekreteraren Sandra Zetterdahl.

Regeringen (Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet, 2024-02-08):

Av gällande principer för markförvärv framgår bland annat att ett förvärv ska kunna medges utan att någon upplåtelse av nyttjanderätt föreligger, om särskilda skäl talar för att marken ändå bör få förvärvas (prop. 2016/17:1 utg. omr. 22 s. 105 f.).

Regeringen konstaterar inledningsvis att det inte har framkommit annat än att staten är ägare till det aktuella markområdet. Även om Gabna sameby anfört att detta är stridigt har samebyn inte fört fram något underlag för, eller på annat sätt visat, att marken skulle tillhöra annan än staten. Regeringen konstaterar vidare att frågor om samråd m.m. enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk tillämpas i annan ordning. Det regeringen har att ta ställning till är om det föreligger skäl för att medge ett förvärv. Sammantaget anser inte regeringen att det har framkommit brister i kommunens ansökan som medför att ansökan inte kan prövas.

Kommunen har ingen befintlig upplåtelse för det aktuella markområdet, varför frågan regeringen har att ta ställning till är om det trots detta har framkommit sådana särskilda skäl som medför att ett förvärv kan medges. Vad som utgör särskilda skäl måste bedömas i det enskilda fallet och enligt regeringens uppfattning är detta ett undantag från huvudregeln, som ska tillämpas restriktivt. Regeringen konstaterar dock att situationen i Kiruna kommun är närmast unik samt att sjukhusverksamhet är en mycket samhällsviktig funktion. Det är vidare ostridigt att nuvarande sjukhus har en begränsad kvarvarande livslängd, varför det finns ett oundgängligt behov av att färdigställa planerna för ett nytt sjukhus. Regeringen konstaterar även att ett sjukhus i regionen inte endast är av betydelse för befolkningen på orten, utan även för det svenska totalförsvaret. Sammantaget innebär detta att regeringen anser att markförvärv för uppförande av sjukhus är en sådan situation där det kan anses föreligga särskilda skäl att medge ansökan trots att det saknas befintlig upplåtelse.

Avseende det sökta markområdet är detta beläget i direkt anslutning till befintlig byggnation och avgränsas av väg 870. Det sökta markområdet är inte heller utpekad som ett område av riksintresse för rennåringen, även om det ligger nära ett sådant område. Regeringen anser mot bakgrund av markområdets placering att det är lämpligt för byggnation.

Samtantaget anser regeringen att vad kommunen har anfört medför att det föreligger särskilda skäl för förvärv trots att befintlig upplåtelse saknas. Även om det ännu inte finns samsyn avseende sjukhusets placering anser regeringen att frågan är så pass brådskande att ett förvärv bör medges för att möjliggöra placering av ett nytt sjukhus. Vad samebyn har anfört i övrigt medför ingen annan bedömning. Ansökan bör därför beviljas.

– Regeringen medger att Kiruna kommun får förvärva ett markområde på fastigheten Kiruna 1:1 i Kiruna kommun, Norrbottens län, i enlighet med ansökan. Regeringens beslut gäller under förutsättning att avtal tecknas staten genom Statens fastighetsverk senast den 8 februari 2029.

Regeringen uppdrar åt Statens fastighetsverk att besluta om köpeskilling och träffa de avtal i övrigt som behövs för förvärvets genomförande.